

בס"ד. שיחת ש"פ וישלח, י"ג כסלו, ה'תשכ"ז.

בלתי מוגה

א. דובר כבר כמ"פ¹ שיום השבת הוא ממוצע בין ששת ימי המעשה של השבוע שעבר ובין ששת ימי המעשה של השבוע הבא, ובמילא יש בו שני ענינים:

(א) ענינו של יום השבת כפי שהוא לאחרי ששת ימי המעשה, כמ"ש² "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם גו' וישבות ביום השביעי", ובוזה נכלל גם ענין העלי' של ששת ימי המעשה שמתעלים ביום השבת, שהרי "ויכולו" הוא גם מלשון כליון ותענוג, ככל הפירושים שנתבאר בדרושי הצ"צ על הפסוק ויכולו³.

(ב) ענינו של יום השבת כפי שהוא בתור הכנה והקדמה לימי המעשה שלאחריו, שזהו הענין ש"מיני' מתברכין כולהו יומין"⁴, כולל גם שלפי אופן העבודה וההחלטה ביום הש"ק, "שבת קודש להוי"⁵, תהי' אופן ההנהגה במשך כל ימי השבוע, כך, שגם כאשר עוסקים בעניני חולין, יהי' זה באופן של "חולין שנעשו על טהרת הקודש"⁶.

וכשם שכל הענינים שבפנימיות התורה באים גם בנגלה דתורה⁷, הנה גם שני ענינים הנ"ל שביום השבת מרומזים גם הם בנגלה דתורה — כפי שמצינו בגמרא⁸ ב' דעות בנוגע לה"מהלך במדבר ואינו יודע אימתי שבת": (א) "מונה ששה ימים ומשמר יום אחד", (ב) "משמר יום אחד ומונה ששה".

אמנם, גם בענינו של יום השבת ש"מיני' מתברכין כולהו יומין", נוגע אופן העבודה בששת ימי המעשה שלפני השבת:

אמרו רז"ל⁹ "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת" — לא רק בערב שבת ממש (יום ששי בשבוע), אלא גם במשך כל ימי השבוע, החל מיום

(1) ראה תו"מ חל"ד ע' 294. חמ"ג ע' 257. ועוד.
 (2) בראשית ב, א"ב.
 (3) אוה"ת עה"פ (כרך א — מב, ב ואילך).
 (4) זח"ב סג, ב, פח, א.
 (5) בשלח טז, כג.
 (6) חגיגה יט, ב. וש"נ. וראה תו"א לך לך יג, א. סידור (עם דא"ח) שער המילה קמה, ד ואילך. סהמ"צ להצ"צ מצות מילה פ"ה (דרמ"צ ח, א). ובכ"מ.
 (7) ראה גם לעיל ס"ע 139. וש"נ.
 (8) שבת סט, ב.
 (9) ע"ז ג, סע"א.

ראשון, שהוא היותר רחוק מיום השבת, צריכה להיות כבר ההכנה ליום השבת ("טרח בערב שבת"),

הן בנוגע לעניינים הגשמיים — כפשטות העניינים, וכמובן גם מדברי הגמרא¹⁰ אודות הנהגת שמאי הזקן, ש"כל ימיו הי' אוכל לכבוד שבת, מצא בהמה נאה אומר זו לשבת וכו'", והיינו, שגם ההכנה לשבת ביום ראשון בשבוע נחשבת כבר "לכבוד שבת";

והן בנוגע לעניינים רוחניים — שהרי העניינים הגשמיים נשתלשלו מהעניינים הרוחניים, כך, שגם העבודה של יום ראשון בשבוע פועלת על יום השבת.

ועפ"ז יובן מה שאומרים בשירו של יום: "היום יום כו' בשבת" — דלכאורה, ענינו של ה"שיר" שייך ליום זה, יום ראשון, יום שני וכו', ומדוע מזכירים את ענין השבת — כיון שהעבודה של כל יום, החל מיום ראשון, נוגעת ושייכת לעבודה של יום השבת. וכמודגש בדברי הרמב"ן¹¹ ש"ישראל מונים כל הימים לשם שבת, אחד בשבת שני בשבת, כי זו מן המצוה שנצטוינו בו לזכרו תמיד בכל יום".

ומזה מובן, שיום השבת תלוי בששה ימים שלפניו, והיינו, שכאשר העבודה בששה ימים שלפני השבת היא באופן נעלה יותר, אזי גם יום השבת הוא באופן נעלה יותר ("רייכער"), ואז הנה גם ההמשכה והברכה מיום השבת על הימים שלאחריו היא באופן נעלה יותר, ובמילא הרי זה פועל בששה ימים שלאחרי השבת שיהיו באופן נעלה יותר — כפי אופן השבת שמיני' מתברכין. ונמצא, שבענינו של יום השבת כפי שבא בתור הכנה לימים שלאחריו, נוגע אופן העבודה בימים שלפניו.

ב. ועפ"ז מובן גם שיש שייכות בין ימי השבוע שעבר לימי השבוע הבא — ע"י יום השבת שמחבר אותם.

אלא שלפעמים אין הדבר נראה בגלוי, וצריכים לחפש ולמצוא את הקישור והשייכות ביניהם (ולדוגמא: כאשר ישנו שבוע שענינו שמחה, ולאחריו בא שבוע שענינו הוא היפך השמחה, או להיפך); לפעמים רואים בגלוי את הקישור והשייכות של שני השבועות, אבל לא בעניינים עיקריים; ולפעמים רואים בגלוי את השייכות שביניהם גם בענין עיקרי. וכמו ביום הש"ק זה, שמחבר את השבוע שעבר עם השבוע הבא

10) ביצה טז, א. הובא בשו"ע אדה"ז

11) יתרו כ, ה.

אר"ח סרמ"ב ס"ו.

באופן גלוי ובענין עיקרי — כי, בשבוע שעבר הי' היום המיוחד של יו"ד כסלו, יום גאולת אדמו"ר האמצעי, ובשבוע הבא יהי' י"ט כסלו, יום הגאולה של אדמו"ר הזקן, ראש השנה לחסידות¹².

— הכוונה בביטוי "יום המיוחד" היא בהוספה על ענינו המיוחד של אותו יום (שבו חל יו"ד כסלו) בימי השבוע, שהרי "כל יומא ויומא עביד עבדתו"¹³, והיינו, שבכל יום מימי השבוע ישנה העבודה השייכת אליו, בהתאם לענינו של יום זה בששת ימי בראשית, שעל ידה נעשה קיום העולם ביום זה, כמובן גם ממאמר הזהר¹⁴ "קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, בר נש משתדל באורייתא ומקיים עלמא", כך, שכאשר יו"ד כסלו חל ביום מסויים בשבוע, הרי הוא "יום מיוחד" לגבי שאר ימי השבוע שגם בהם הי' יכולה להיות הקביעות של יו"ד כסלו; ונוסף על עבודת היום בשבוע, ישנו גם הענין המיוחד של יו"ד כסלו לגבי כל שאר ימות השנה, שהרי יו"ד כסלו הוא רק פעם אחת בשנה. —

וע"פ האמור לעיל, מובן, שאופן העבודה דיו"ד כסלו ניכר ביום השבת שלאחריו, שהרי "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת", ובמילא הרי זה פועל גם על ימי השבוע שלאח"ז, שביניהם י"ט כסלו, ונמצא, שלפי ערך העבודה ביו"ד כסלו, תהי' ההמשכה ב"ט כסלו ובימים שבסביבתו.

ובהקדמה — שאע"פ שיו"ד כסלו וי"ט כסלו חלוקים זמ"ז בכמה ענינים, כמובן ופשוט, מ"מ, משתווים הם בכך שבשניהם הי' ענין של גאולה אצל נשיא של חסידות חב"ד, פנימיות התורה, ובפרט שאדמו"ר האמצעי הי' ממלא מקומו של אדמו"ר הזקן, וכמדובר פעם בארוכה¹⁵ ש"ממלא מקום" פירושו שהוא ממלא את כל המקום (של קודמו) בשלימותו, עד שלא נשאר נקודה אחת שאינה במילואה, וכיון שכך, הרי בודאי שהגאולה של אדמו"ר הזקן והגאולה של אדמו"ר האמצעי שייכים זל"ז.

ג. ויש לבאר תחילה ענין הגאולה בנוגע לפנימיות התורה — דלכאורה אינו מובן:

13 זהר ח"א רה, סע"א. ח"ג צד, ריש ע"ב.
14 ח"ב קסא, סע"א ואילך.
15 ראה גם שיחת ש"פ וישלח, ח"י כסלו תשכ"ג בתחלתה (תו"מ ח"ה ס"ע 231).
וש"נ.

12 אגה"ק של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, ד' ט"ז כסלו תרס"ב (אג"ק שלו ח"א ע' רנט). וש"נ (נעתק ב"היום יום" בתחלתו). לקו"ד ח"ד תשנט, ב ואילך. פאקסימיליא מהאגרת נדפסה בקונטרס "ומעין" ע' 17.

ענין הגאולה מכריח לומר שלפנ"ז הי' ענין של גלות. ולכאורה, כיון שפנימיות התורה "לית תמן לא קושיא כו' ולא מחלוקת כו'" (כפי שמביא רבינו הזקן באגה"ק¹⁶ מרעיא מהימנא¹⁷), ולא שייך שתהי' משם יניקה ללעו"ז — איך שייך שיהי' בה ענין של גלות? וכפי שמצינו בנוגע לרשב"י — שהי' המקור על פנימיות התורה¹⁸ — שאצלו לא הי' ענין החורבן¹⁹, וא"כ, איך שייך ענין של גלות בפנימיות התורה?

ד. והביאור בזה:

מטרת ענין החסידות היא — לא שתורת החסידות תשאר כפי שהיא למעלה בגן-עדן, אלא שתומשך ותאיר למטה, ב"חוצה", וגם בחשכת הגלות, ועד שתפעל שיהי' "יתרון האור מן החושך"²⁰, באופן של יתרון והוספה על האור שהי' מאיר לולי החושך (שהרי אם יהי' רק גילוי האור שהאיר לפני החושך, לא הי' כדאי כל הענין).

וענין זה נפעל בעיקר בחג הגאולה י"ט כסלו, כדברי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שעיקר הענין ד"פוצו מעינותיך חוצה" התחיל ב"ט כסלו²¹, וכפי שביאר²², שענין זה הי' באופן ד"זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתיחה"²³, והיינו, שאז התחיל הענין ד"מוציא שמנו" באופן שיגיע לכאו"א, ועד שגם מי שנמצא ב"חוצה", יגיעו אליו ה"מעיינות", ויאירו שם.

וכידוע ביאור רבינו הזקן²⁴ בנוגע לגילוי תורת החסידות, שזהו כמשל האבן טוב שבכתר המלך, שבו תלוי יקר תפארת המלכות, ואעפ"כ, כאשר בן המלך נעשה חולה מסוכן, ועד שנשקפת סכנה לקיום מציאותו, אזי כותשים וטוחנים את האבן טוב, מתוך תקוה אולי תיכנס טיפה אחת לתוך פיו ותרפא אותו, והיינו, שענינה של תורת החסידות הוא לרפא את בן המלך בהיותו חולה מסוכן — שנמצא בתכלית ה"חוצה", וגם לשם מגיעה תורת החסידות, כדי להאיר לו ולרפא אותו.

ועפ"ז מובן איך שייך ענין הגאולה בנוגע לתורת החסידות — כי, אע"פ שתורת החסידות מצד עצמה היא באופן ש"לית תמן לא קושיא

21) סה"ש תורת שלום ס"ע 112 ואילך.

22) שם ע' 26.

23) מנחות נג, סע"ב. שמור רפל"ו.

24) "התמים" ח"ב ע' מט. אג"ק אדמו"ר

מוהרי"צ ח"ג ע' שכו ואילך. ועוד.

16) סכ"ו.

17) זח"ג קכד, ב.

18) ראה גם תר"ם סה"מ אייר ע' רעג. ע'

רעז.

19) פלח הרמון שמות ע' ז.

20) קהלת ב, יג.

וכו", מ"מ, כיון שירדה במקום שאינה מאירה בגלוי, לכן שייך גם בה ענין של גלות, ובמילא — גם גאולה.

ה. אך עדיין צריך להבין: הרי גם בנוגע לנגלה דתורה נאמר²⁵ "הלא כה דברי כאש", ודרשו חז"ל²⁶ "מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה כו'", ורק נתלבשה בעץ הדעת טוב ורע (כפי ששמע מאגה"ק הנ"ל), וא"כ, הרי זה ע"ד האמור לעיל בנוגע לפנימיות התורה, שבעצם היא למעלה מענין של גלות, ורק נתלבשה בחוצה, ומהי המעלה של פנימיות התורה?

אך הענין הוא — שהחילוק בין נגלה דתורה לפנימיות התורה הוא בנוגע לאופן הפדי' (גאולה), שבנגלה דתורה יכולה להיות הפדי' גם שלא באופן של שלום, ואילו בפנימיות התורה נעשית הפדי' אך ורק באופן של שלום, כפי שהי' אצל שלמה, שהי' "איש מנוחה"²⁷, ולכן על ידו נבנה ביהמ"ק שנקרא בשם "מנוחה ונחלה"²⁸, שאצלו הי' ענין הבירורים באופן של מנוחה²⁹ (שלום).

ובלשון הכתוב³⁰: "פדה בשלום", והרי פסוק זה שייך לגאולה של י"ט כסלו, כמ"ש רבינו הזקן באגרתו הידועה³¹: "כשקריתי בס' תהלים בפסוק פדה בשלום נפשי .. יצאתי בשלום", וכמו"כ בנוגע לגאולת אדמו"ר האמצעי ביו"ד כסלו, שנתבשר על יציאתו לחירות בשעה שאמר הפסוק "פדה בשלום נפשי"³² (בשיעור תהלים כפי שנחלק לימי החודש)³³ — כי, הפדי' בשלום היא מעלת פנימיות התורה³⁴.

ועי"ז נעשה הענין ד"ברבים היו עמדי" (כהמשך הכתוב) — שפועלים שגם ה"רבים", רשות הרבים והיפך הקדושה, יהיו "עמדי", ביחד עם דוד, שהי' מרכבה לספירת המלכות, ובאופן ד"שויתי ודוממתי"³⁵, שזהו"ע הביטול כאבן דומם; וכל זה נעשה בדרכי נועם ובדרכי שלום, כמ"ש בתחלת הפסוק: "פדה בשלום".

וזהו גם מה שתובעים מכל אחד לעסוק בעבודה דהפצת המעיינות

(31) אג"ק שלו ע' רלב. וש"נ (נעתק ב"היום יום" יט כסלו).

(32) בית רבי ח"ב ספ"ה בהערה.

(33) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' תעג ואילך.

(34) ראה תו"מ סה"מ כסלו ע' מו ואילך. וש"נ.

(35) תהלים קלא, ב.

(25) ירמי' כג, כט.

(26) ברכות כב, א.

(27) דברי הימים א כב, ט.

(28) ראה זבחים קיב, ב. מכילתא בשלח טו, יז.

(29) ראה תו"א בראשית ו, רע"א. לקו"ת

במדבר ד, רע"א. ובכ"מ.

(30) תהלים נה, יט.

חוצה בדרכי נועם ובדרכי שלום, ומתוך שמחה, ועי"ז פועלים שאתי מר דא מלכא משיחא³⁶, ובאופן של "שמחת עולם על ראשם"³⁷, ולא רק באופן ד"שירה חדשה", לשון נקבה, אלא "שיר חדש", לשון זכר³⁸, כשם שיומשך "אור חדש", לשון זכר, בביאת משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו, למטה מעשרה טפחים.

* * *

ו. עפ"ז יש לבאר גם מ"ש אדמו"ר האמצעי בכתב־הבקשה לשרי המלוכה (שנדפס בקונטרס בד קודש³⁹) מה "שפירש וביאר אדמו"ר זצ"ל נ"ע .. בבוא המלשינות .. עליו" — דלכאורה אינו מובן:

מצינו במאמרי החסידות של אדמו"ר האמצעי שמעתיק פרקים וסעיפים שלמים ממאמרי אדמו"ר הזקן, ואעפ"כ, אינו מציין שזהו מדברי אדמו"ר הזקן. והמדובר הוא לא רק בנוגע לאמירת המאמרים, שיש לומר שלא פירש זאת מפני קוצר הזמן, אלא כן הוא גם בספרי החסידות שנדפסו בחייו, ואעפ"כ, לא צויין שענינים אלו הם מדברי אדמו"ר הזקן. וא"כ, מהו הטעם שדוקא בכתב־הבקשה שמיועד לגוים, מדגיש אדמו"ר האמצעי שדברים אלו הם דברי אדמו"ר הזקן — למאי נפק"מ?!

ולכאורה אדרבה — כי, הענין ד"כל האומר דבר בשם אומריו מביא גאולה לעולם"⁴⁰, שייך יותר כאשר יהודי אומר דבר מסויים לחבירו, ולא כאשר יהודי אומר דבר מסויים לגוי, כמו כל עניני התומ"צ שעיקרם ביחס לבנ"י דוקא, וא"כ, הצורך שאדמו"ר האמצעי יציין את מקור הדברים הוא בנוגע למאמרים יותר מאשר בנוגע לכתב־הבקשה שמיועד לגוים, ששם אינו נוגע כ"כ מקור הדברים.

[ולהעיר, שהאמור אודות הצורך שאדמו"ר האמצעי יציין במאמרים את מקור הדברים, הוא רק בנוגע לדברי רבינו הזקן, אבל לא בנוגע לדברי המגיד או הבעש"ט — שהרי אדמו"ר האמצעי לא שמע את הדברים מהמגיד או הבעש"ט עצמם, אלא מאדמו"ר הזקן, ולכן אינו צריך לציין את המקור הראשון].

39) ולאח"ז באג"ק שלו ע' רמג ואילך. וש"נ.

40) אבות פ"ו מ"ו. וראה גם תו"מ חכ"ג ע' 56 ואילך. וש"נ.

36) אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו. ובכ"מ).

37) ישע"י לה, יו"ד. נא, יא.

38) ראה מכילתא בשלח טו, א. הובא

בתוד"ה ה"ג ונאמר — פסחים קטז, ב.

ז. לכאורה אפשר לבאר החילוק בין מאמרי החסידות לכתב-הבקשה — בפשטות:

כיון שאדמו"ר האמצעי כותב בהקדמה לכמה מספריו, שכמה ענינים שנתבארו בהם הם מדברי אדמו"ר הזקן — שוב אינו צריך לציין בנוגע לכל ענין פרטי שמקורו בדברי אדמו"ר הזקן.

וע"ד המסופר בגמרא⁴¹ שר' יוחנן הקפיד על תלמידו ר' אלעזר ש"אמר לשמעתא בי מדרשא ולא אמרה משמי", ואמרו לו: "וכי על כל דבר שאמר יהושע הי' אומר להם כך אמר לי משה? אלא יהושע יושב ודורש סתם, והכל יודעין שתורתו של משה היא (להיותו) "משרת משה מבחוריו"⁴², אף ר' אלעזר תלמידך יושב ודורש סתם, והכל יודעין כי שלך היא".

וכמו"כ מובן בנוגע לאדמו"ר האמצעי, שאינו צריך לומר "על כל דבר" שמקורו מדברי אדמו"ר הזקן, כיון שזה דבר המובן מאליו (ממ"ש בהקדמה לספריו). ואדרבה: מי שצריך להזכיר על כל דבר שזהו מדברי רבו, הרי זה מורה על היותו מציאות בפני עצמו!...

וכל זה בנוגע למאמרי החסידות; אבל כאשר מדובר אודות כתב-הבקשה שמיועד לשרי המלוכה, גוים — הרי כיון שלא ראו מ"ש בהקדמתו לספריו (ואדרבה: אסור להראות להם זאת, שהרי אסור לגוי ללמוד תורה שבע"פ⁴³), לכן הוצרך להדגיש ולפרש שדברים אלו נלקחו מדברי אדמו"ר הזקן.

ח. אמנם, בפנימיות הענינים יש לבאר זאת באופן אחר (שהרי ביאור הנ"ל אינו מספיק, כי, אע"פ שכתב-הבקשה נשלח לגוים, הרי פנימיות כוונתו בזה היתה גם עבור אלו שלמד עמהם תורה — בנ"י, "עם קרובו"⁴⁴, ובשבילים אין צורך לחזור ולומר שיסוד הדברים הוא מדברי רבינו הזקן, כיון שיודעים זאת כבר ממ"ש בהקדמה לספריו) — ע"פ האמור לעיל (ס"ב) שהגאולות של אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי שייכים זל"ז ועד שענינם אחד:

כיון שאדמו"ר האמצעי רצה לפעול את ענין הגאולה, לכן הזכיר בענין זה גם את (גאולת) אדמו"ר הזקן — נוסף על הענין ש"האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם" — מצד השייכות של הגאולה שלו (שרצה לפעול אותה) לגאולה של אדמו"ר הזקן.

41) יבמות צו, ב. מלכים פ"י ה"ט. וראה גם תו"מ חמ"ה ע'

42) בהעלותך יא, כח. 157 הערה 2. וש"כ.

43) סנהדרין נט, רע"א. רמב"ם הל' 44) תהלים קמח, יד.

וכידוע פירוש האריז"ל⁴⁵ על הפסוק⁴⁶ "והימים האלה נזכרים ונעשים", שכאשר "נזכרים" כדבעי אזי חוזרים ו"נעשים" עוה"פ, ולכן רצה אדמו"ר האמצעי שהגאולה של אדמו"ר הזקן תהי' באופן ד"נזכרים", כדי לפעול את הענין ד"נעשים" — נתינת־כח שגם אצלו יהי' ענין הגאולה.

ט. במכתב־בקשה הנ"ל⁴⁷ מבאר אדמו"ר האמצעי מ"ש⁴⁸ "מלפניך (דוקא) משפטי יצא (ולמה לא חפץ במשפט השופטים הממונים, לפי ש) עיניך (דוקא, ולא עיני דיינים אחרים זולתו) תחזינה מישרים" — "בחי' המישור והישר שממוצע וממוזג מב' ההפכים . . חסד ודין שהוא בחי' משפט אמת", שזהו ענינו של קו האמצעי, וענין זה שייך למדת המלכות, שגם היא בקו האמצעי, ומוסיף: "כי נעוץ תחלתן בסופן"⁴⁹, בחי' הכתר שלמעלה מחו"ב וחו"ג, הוא שמאיר במלכות, סופא דכל דרגין". ומסיים, שעי"ז יהי' ענין הגאולה כו'.

ולכאורה אינו מובן: מדוע לא מספיק ענינה של ספירת המלכות כפי שהיא מצד עצמה, אלא יש צורך בענין ד"נעוץ תחלתן בסופן", כפי שמאיר בה בחי' הכתר?

והביאור בזה:

החילוק בין המאסר של אדמו"ר הזקן למאסר של אדמו"ר האמצעי הוא — שהמאסר של אדמו"ר הזקן הי' מצד המלך בעצמו, ואילו המאסר של אדמו"ר האמצעי הי' רק מצד שר המלך, שהיתה לו שליטה רק על חלק עשירי ממדינת המלך⁵⁰ (אלא שענין זה גופא הי' בכחו של המלך). ובכדי לפעול ענין של גאולה בנוגע לשר שהוא למטה במדרגה מהמלך עצמו, יש צורך בדרגא נעלית יותר, שהרי דוקא כל הגבוה ביותר נמשך ויורד ופועל למטה מטה ביותר⁵¹, ולכן, לא מספיק בחי' המלכות כפי שהיא מצד עצמה, אלא יש צורך בענין דנעוץ תחלתן בסופן, שזהו כפי שנמשך במלכות בחי' הכתר.

ועי"ז שאדמו"ר האמצעי פסק כן בתורה, הרי זה נפעל למעלה, ונמשך בכ"ד של מעלה, ובמילא נמשך גם למטה, גם אצל השר כו', ובאה הגאולה בפועל.

45) ראה קונטרס בד קודש בסופו (אג"ק שם ע' ש).

46) ראה לקו"ת ראה יט, ג. ובארוכה — שערי אורה שער הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פי"ב ואילך. פל"ב ואילך. ובכ"מ.

45) ראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

46) אסתר ט, כח.

47) פי"ז (אג"ק שם ע' רחצ ואילך).

48) תהלים יז, ב.

49) ספר יצירה פ"א מ"ז.

י. המשך השיחה — שכן הוא בנוגע להפצת המעיינות חוצה, שבכדי לפעול ב"חוצה" יש צורך בכחות נעלים יותר שנמשכים ממקום גבוה יותר, וזהו גם הטעם שגילוי תורת החסידות הי' דוקא בחשכת הגלות, כי, בכדי להאיר את חשכת הגלות, יש צורך באור גדול ביותר; והשייכות לב' הפירושים במ"ש בפרשת השבוע⁵² "ויותר יעקב לבדו": (א) "מה הקב"ה כתוב בו"⁵³ ונשגב ה' לבדו"⁵⁴, אף יעקב ויותר יעקב לבדו"⁵⁵, (ב) "אל תקרי לבדו אלא לבדו"⁵⁶, ש"נשתייר על פכין קטנים"⁵⁷ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁵⁸ בלקו"ש חט"ו ע' 281 ואילך.

יא. וההוראה מזה — שלא מספיקה העבודה במחשבה דיבור ומעשה, שזהו"ע בחי' המלכות, וגם לא מספיקה העבודה בעשר כחות הגלויים, ואפילו לא בעשר כחות הנעלמים, אלא צריכים להתמסר אל הנקודה, שזהו"ע מסירת נפש, מסירת הרצון, ועבודה זו מאירה לו בכל עניניו בגשמיות וברוחניות שיהיו בהצלחה כו' — כפי שמצינו אצל אדמו"ר האמצעי, שהי' צריך להמשיך מבחי' הכתר שלמעלה מעשר ספירות, ועי"ז פעל להפוך את דעת השר שיסכים על ענין הגאולה.

וכל זה — נוסף על כללות ההוראה בנוגע להתעסקות בענין ד"פוצו מעיינותיך חוצה", והיינו, שצריך להביא ל"חוצה" לא רק את הנהר, או ממעינותיך, אלא צריך להביא ל"חוצה" את ה"מעיינות" עצמם, כי, דוקא באופן כזה יכולים לפעול ב"חוצה".

ואע"פ שעיקר גילוי פנימיות התורה יהי' לעתיד לבוא, ועז"נ⁵⁹ "הבל הבלים אמר קהלת", ש"התורה שאדם למד בעוה"ז הבל הוא לפני

לתשובה קודם מותו דוקא, אע"פ שהי' מעץ החיים, כמ"ש (שמות ב, ב) כי טוב* הוא, וכמשיח שיעשה לצד"ג בע"ת כו', שע"ז בא יתרון האור כו".

(56) רבותינו בעה"ת עה"פ.

(57) חולין צא, סע"א. הובא בפרש"י עה"פ.

(58) בשילוב שיחות י"ט כסלו תשי"א ותשכ"ה.

(59) קהלת א, ב. יב, ח.

(52) לב, כה.

(53) ישעי' ב, יז.

(54) וי"ל — בתור מאמר המוסגר —

שבכל מקום שנאמר "לבדו" הרי זה ע"ד הענין ד"לך לבדך ואין לזרים אתך" (משלי ה, יז).

(55) ב"ר פע"ז, א. — וכמבואר בתו"ח

(סוף פרשתנו (נו, ב)) ש"ויותר יעקב לבדו"

— "בעדן" (בעבר השני דנהר שיוצא מעדן), ודוקא ע"י בחי' נעלית זו נעשה הבירור דעשו בשלימות (עד ש"וירץ עשו לקראתו גו' וישקוהו", נקוד עלי"ו) (פרשתנו לג, ד ובפרש"י. תו"א פרשתנו כו, א)) — ש"נלחם עם המלאך שרש התהו והיפך אותו לאור, כמו צ"ג שזכה לתשובה, כמשה שזכה

(* כמבואר בחסידות (ראה תו"ח שמות מג, ד. וש"נ) ש"ע"פ המסורה נאמר "טוב" בט' רבתי, שמורה על תכלית הטוב.

תורתו של משיח⁶⁰, מ"מ, מעין זה ישנו גם בעבודה דעתה, באופן ד"טועמי חיים זכר⁶¹.

וענין זה שייך במיוחד לזמן דיום הש"ק לאחר חצות, "רעוא דרעוין"⁶², שאז אומרים "ואני תפלתי לך הוי' עת רצון"⁶³, כיון שמתבטלים כל כ"ד בתי דינים כו'⁶⁴, כידוע⁶⁵ שליל שבת קשור עם אברהם, יום השבת קשור עם יצחק, ורעוא דרעוין קשור עם יעקב, "שכתוב בו"⁶⁶ ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה", "נחלה בלי מצרים"⁶⁷.

* * *

יב. כמו בכל שבת — ישנם "חתנים" שעולים לתורה ("אויפרופעניש"), וזהו גם השבת שבו הי' ה"אויפרופעניש" שלי.

— החתונה היתה ב"ד כסלו, שחל אז ביום שלישי בשבוע, ובשבת שלפנ"ז אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר מאמר חסידות (ד"ה וכל בניך)⁶⁸, וחזר ואמרו ביום ב' י"ג כסלו, כמ"ש בכותרת המאמר: "ש"פ ויצא, קריאת החתן שי' לתורה, וביום ב' וישלח .. על החתן-מאָל". וביום השבת זה ישנם ב' הענינים: (א) שבת שלפני החתונה, (ב) י"ג כסלו, והיינו, שהענינים שנפעלו אז ע"י אמירת המאמר בשני זמנים, נפעלים עתה בבת אחת.

ולהעיר, שאע"פ שהמאמר שנאמר ביום ב' י"ג כסלו הוא אותו מאמר שנאמר בשבת, ללא הוספה לכאורה, הנה לאמיתו של דבר ניתוסף בו לא רק כמו פעם שני' לגבי פעם ראשונה, אלא הוספה כזו שהיא כמו החדוש שבפעם הראשונה.

וכידוע⁶⁹ מה שאמר אדמו"ר מהר"ש לבנו אדמו"ר מהורש"ב — בנוגע לסגולה עבור כמה ענינים — שצריך ללמוד מאמר חסידות ששים פעמים, ובמענה לשאלת אדמו"ר מהורש"ב: מה ניתוסף בלימוד המאמר בפעם הששים? השיב אדמו"ר מהר"ש, שניתוסף כמו בפעם הראשונה!

60 קה"ר עה"פ.
 61 נסמן בלקו"ש שבפנים ע' 282.
 62 זח"ב פח, סע"ב.
 63 תהלים טט, יד. וראה ריש וסוף ד"ה ואני תפלתי תרצ"ד (סה"מ קונטרסים ח"ב שיא, א ואילך). תש"ד (סה"מ תש"ד ע' 162 ואילך).
 64 ראה זח"ג קכט, א. קלו, ב.
 65 ראה עש"מ מאמר חקו"ד ח"א פכ"ג (בשם האריז"ל). הובא באוה"ת בשלח ע' תרג. וראה גם התועודויות תשמ"ח ח"ג ע' 144 הערה 40. וש"נ.
 66 ויצא כח, יד.
 67 שבת קיח, סע"א ואילך.
 68 סה"מ תרפ"ט ע' 71 ואילך. ועוד.
 69 ראה תו"מ — רשימת היומן ע' רנט. וש"נ.

וככל הענינים שבפנימיות התורה — מרומז גם ענין זה בנגלה
דתורה ועד להלכה⁷⁰:

בתורה ישנו הכלל "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים"⁷⁰, ויתירה מזה
— כפי שמפרש רש"י בפשוטו של מקרא⁷¹ (שמזה מובן שכן הוא
בפשטות) "שיהיו דברי תורה חדשים עליך", חדשים ממש (ללא כ"ף
הדמיון)⁷².

וכמובן גם מדברי הגמרא²⁶ בנוגע ללימוד התורה: "מה להלן
באימה וביראה וברתת ובויע אף כאן כו'" — אף "שלאורה אינו מובן
דמיון זה מה להלן אף כאן כו', שהרי במעמד הר סיני וכל העם רואים
את הקולות ופכ"פ דבר ה', משא"כ בעסק התורה של כל אדם כו"⁷³ —
וכיון שהתורה היא "תורת אמת", הרי מובן, שכאשר התורה אומרת "מה
להלן כו' אף כאן כו'", הנה כן הוא באמיתית הענינים, והיינו, שבכל יום
ישנו הענין דמתן-תורה מחדש, וכדמוכח גם מנוסח ברכת התורה: "נותן
התורה", לשון הוה⁷⁴.

והענין בזה — שלמעלה אין הגבלות והתחלקות הזמן של עבר
הוה ועתיד, ולכן לא שייך לומר שמ"ת הי' בעבר, ולא עתה. אלא
שאעפ"כ יש צורך ביגיעה בתורה כדי לפעול שהענין דמ"ת שבכל יום
יהי' באופן גלוי.

וכל זה מודגש יותר בנוגע לאמירת מאמר ע"י רבותינו נשיאינו, כידוע⁷⁵
פתגם החסידים שמאמר חסידות בעת אמירתו ע"י הרבי הרי זה "כנתינתו
מסיני", וכיון שכן, הרי כאשר הרבי חוזר ואומרו פעם נוספת, הרי זה
כמו שניתן מסיני מחדש. וכאמור, ענין זה הוא אצל כל איש ישראל, אבל
אצל צדיקים, ש"דומין לבוראם"⁷⁶, הרי זה בהדגשה ובגלוי כו'.

המאמר עצמו, נדפס כבר, כך, שכל אחד יכול ללמדו בשלימותו;
ולכן ידובר עתה רק נקודת הענין.

יג. מאמר (כעין שיחה) ד"ה וכל בניך לימודי הוי'.

* * *

70) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סס"א ס"ב. 73) תו"א יתרו טז, ב.
71) יתרו יט, א. וראה גם עקב יא, יג. 74) ראה של"ה כה, א. לקו"ת תוריע כג,
וש"נ. 75) סה"ש תרצ"ז ע' 165.
72) ראה גם לקו"ש חיי"ט ע' 233. חכ"ד 76) ב"ר פס"ז, ת. רות רבה פ"ד, ג. ועוד.
ע' 193. ועוד.

יד. נהוג לאחרונה ללמוד פסוק בפרשת השבוע עם פירוש רש"י, וכידוע גם תקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר ללמוד בכל יום חלק הפרשה השייך ליום זה עם פירוש רש"י, וכמו"כ ישנו הענין דלימוד פירוש רש"י שנזכר בנוגע לדין קריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום⁷⁷.
ובכן, ידובר עתה אודות פירוש רש"י ששייך גם לענין של חתן וכלה.

ובהקדים הביאור במ"ש⁷⁸ "שמח תשמח כו' כשמחך יצירך בגן עדן מקדם" — דלכאורה אינו מובן מהו הדיוק "בגן עדן מקדם", הרי מעצמו מובן ש"כשמחך . . בגן עדן" הי' "מקדם", ומבואר בזה⁷⁹, שבג"ע גופא היו שני זמנים: (א) קודם החטא, (ב) לאחר החטא, וזהו הדיוק "בגן עדן מקדם" — קודם החטא.

אך עפ"ז צריך להבין: איך אפשר לומר "שמח תשמח כו' כשמחך יצירך בגן עדן מקדם", קודם החטא, בה בשעה שידע איניש בנפשי' שיש לו ענינים של חטא?

והביאור בזה — ע"פ הענין שמובא בפירוש רש"י בפרשת השבוע, שחתן מוחלין לו כל עונותיו, וא"כ, הרי הוא במעמד ומצב כמו "בגן עדן מקדם", קודם החטא.

טו. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁸⁰ "בשמת בת ישמעאל", "ולהלן קורא לה מחלת, מצינו באגדת מדרש ספר שמואל, ג' מוחלין להן עונותיהם, גר שנתגייר, והעולה לגדולה, והנושא אשה, ולמד הטעם מכאן, לכך נקראת מחלת, שנמחלו עונותיו", "אחות נביות", "על שם שהוא השיאה לו משמת ישמעאל נקראת על שמו",

— החילוק בתוכן הסיפור אודות נשי עשו, שבפ' תולדות הרי זה סיפור מאורעות חייו של עשו, להורות על צביעותו ורשעותו (ולכן נקראו הנשים בשמות שמתארים אותן), ובפרשתנו הרי זה רק בדרך אגב, בתור הקדמה לסיפור תולדותיו (ולכן נקראו בשמות העצם)⁸¹; ולכן הוצרך

77) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ה ס"ב. "להלן", בסיפור אודות נישואי עשו כחלק מתולדות חייו, עכצ"ל, שזהו שם התואר וש"נ.

78) נוסח ברכת אירוסין ונישואין.

79) ראה גם לעיל ע' 218. וש"נ.

80) פרשתנו לו, ג.

81) וזהו הדיוק בלשון רש"י "ולהלן קורא

"מחלת", ונקראת "בשמת" ע"ש שהיתה מקטרת בשמים כו').

לה מחלת כו" — שכיון שהשם מחלת הוא

להוסיף בפירוש "אחיות נביות", "שנקראת על שמו", באופן תמידי, גם כאשר נזכרת שלא בנוגע לנישואי;

והשקו"ט בביאור הטעם שהנושא אשה מוחלין עוונותיו — אם הדבר תלוי בתשובה דוקא, או מצד עצם הנישואין (גם ללא תשובה). ותלוי בביאור הטעם שחו"כ מתעניין ביום חופתם — מצד תשובה, או מצד ישוב הדעת בעת הקידושין או חביבות המצוה, והנפק"מ לדינא, שאם התענית הוא מצד תשובה, הנה גם כאשר החופה היא מבעוד יום, ראוי להשלים התענית⁸². ולכן מביא רש"י ענין זה מ"אגדת מדרש כו", שלמדים "מכאן" גם בנוגע לגר, והרי זה בא ללמד ונמצא למד, שגם הנושא אשה צריך לשוב בתשובה, כשם שגר מטיב ומשפר מעשיו — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ה ע' 163 ואילך, ח"ל⁸³ ע' 161 ואילך, חל"ה⁸⁴ ע' 113 ואילך.

טז. וההוראה מזה:

יש מי שיכול לחשוב כיצד יכול להיות בדרגא ד"כשמחך יצירך בגן עדן מקדם", היינו, שבגן עדן גופא הרי זה המעמד ומצב שקודם החטא, בה בשעה שידע איניש בנפשי מעמדו ומצבו.

ועל זה אומרים לו, שאפילו עשו, אם הי' שב בתשובה, היו מוחלין לו עוונותיו, והיינו, שמבלי הבט על מעמדו ומצבו לפני"ז, ומבלי הבט על מעמדו ומצבו לאח"ז (שהרי גם לאחרי עשיית התשובה יכול להיות שיחזור לסורו), הנה כיון שבשעה זו שב בתשובה, היו מוחלין לו עוונותיו, והי' במעמד ומצב כמו "בגן עדן מקדם",

ועאכו"כ איש ישראל, שרצונו האמיתי והפנימי לקיים את רצון הקב"ה (כפס"ד הרמב"ם⁸⁵), הרי בודאי שכאשר שב בתשובה, אזי נעשה אצלו מעמד ומצב ד"כשמחך יצירך בגן עדן מקדם", ואז בונה "בנין עדי עד"⁷⁸, "בדור ישרים יבורך"⁸⁶.

83) בשילוב שיחת ש"פ תולדות תשמ"ה.
84) בשילוב שיחות ש"פ תולדות שנה זו, וש"פ תצא תש"מ.
85) הל' גירושין ספ"ב.
86) תהלים קיב, ב.

82) ורק "צבור שהיו מתענין .. על צרה ועברה .. קודם חצות לא ישלימו" (רמב"ם הל' תעניות פ"א הט"ז), כי, בציבור ישנו הענין ד"לב ב"ד מתנה עליהן" (כתובות קו, ב. וש"נ), משא"כ בתענית יחיד, צריך להשלים.